

Keski-Suomen lapsiasiafoorumi

Aika: Tiistai 19.1.2016 klo 11.30–14.30

Paikka: Jyväskylän kaupungintalo

Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilan avauspuheenvuoro

Tilaisuuden puheenjohtajana toimi lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila. Hän avasi tilaisuuden kysymällä, nähdäänkö Keski-Suomessa tarvetta maakunnalliselle lapsistrategialle ja voisiko Jyväskylä olla lapsiasioiden pääkaupunki Suomessa tai jopa Euroopassa. Tarkoituksena on koota yhteen osaamista ja erilaisia toimijoita pohtimaan, mitkä voisivat olla yhteiset tavoitteet lapsiasioiden kehittämiseksi Jyväskylässä ja Keski-Suomessa. Miten lasten kokemuksia ja hyvinvointia voitaisiin tutkia ja seurata, ja saada tutkimustieto päätöksenteon pohjaksi? Entä miten lapset voisivat olla kehittämistyössä mukana? Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämästä Sotkanetistä löytyvät keskeiset kansalliset indikaattorit, mutta tiedot eivät ole suuresti vielä käytössä. Tarvitaan vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken.

Lapsiasiavaltuutetun toimisto on kansallisella tasolla toimiva viranomainen, eikä sillä ole alueellista tehtävää. Siksi lapsiasiavaltuutetun toimisto ei ole jatkossa lapsiasiafoorumin vetäjän roolissa. Toimisto voi kuitenkin olla mukana pohtimassa erilaisia mahdollisuuksia lasten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä kehittämässä yhteistyömuotoja eri toimijoiden välille Keski-Suomessa.

Jyväskylän kaupunginjohtaja Timo Koiviston puheenvuoro

Timo Koivisto valotti puheenvuorossaan Jyväskylän kaupungin yleistä tilannetta. Talouden kanssa on ollut ongelmia, mutta tilanne on saatu hyvin haltuun ja vuonna 2017 ollaan talouden suhteen tasapainossa. Siinä mielessä nyt olisi mahdollista kääntää katseet muuallekin kuin talouteen ja tehdä uusia avauksia.

Jyväskylän kaupunki on kasvanut asukasmäärältään paljon: muuttovoittoa on tullut ja erityisesti lapsia ja nuoria on tullut kaupunkiin lisää. Näin myös mahdollisuudet lasten ja nuorten asioihin liittyen lisääntyvät. Kaikilla lapsiperheillä ei kuitenkaan mene hyvin. Tähän pitää jatkossa kiinnittää huomiota. Suurin ongelma on työttömyys: työttömyysprosentti oli marraskuun 2015 lopussa Jyväskylässä 16,6, mikä on suurten kaupunkien vertailussa keskikastissa. Työttömyys on yksi tekijä lapsiperheiden köyhyydessä ja syrjäytymisessä. Parasta hyvinvointipolitiikkaa on se, että saadaan työttömyyteen käänne. Tänä vuonna kaupungissa panostetaan erityisesti työttömyyslukujen parantamiseen.

Jyväskylä on aika lapsiystävällinen kaupunki: on investoitu esimerkiksi päiväkoteihin ja kouluihin. Ajatusta Jyväskylästä lapsiasioiden pääkaupunkina ei voi vastustaa, mutta täytyy pohtia, mitä se käytännössä tarkoittaa ja miten siihen päästään.

Osallistujien puheenvuorot ja keskustelu

Kaikki osallistajat pitivät ajatusta Keski-Suomen lapsistrategiasta ja Jyväskylästä lapsiasioiden pääkaupunkina kannatettavana. Keski-Suomessa on jo tehty paljon hyvää työtä lapsiasioiden suhteen, mutta edelleen on tehtävää. Puheenvuoroissa ja keskustelussa pohdittiin sitä, kuka asiaa voisi lähteä viemään eteenpäin. Päädyttiin siihen, että se on tehtävä yhdessä, mukaan lukien erilaiset toimijat, lapset ja aikuiset. Liian harvoin lapset ovat pohtimassa asioita, esimerkiksi Kouluterveyskyselyn tuloksia. Tiedon täytyy olla kaikille, lapsillekin, avointa. Pohdittiin sitä, ketkä vielä eivät ole tässä pöydässä mukana: Keski-Suomen liitto (kutsuttu, ei osallistujaa paikalla), yritykset, talouselämä, pienetkin järjestöt (mm. Autismiliitto), JAMK, HUMAK. Usein mukana ovat ne toimijat, jotka jo puhuvat samaa kieltä. Koordinointivastuu voisi olla Keski-Suomen liitolla. Tuomas Kurttila ja Lea Pulkkinen tapaavat ryhmän valtuuttamina Keski-Suomen liiton edustajaa ja esittelevät asian.

Puheenvuoroissa ja keskustelussa tuotiin esille eri toimijoiden erityisosaamista ja vahvuuksia. Keskustelua käytiin siitä, tulisiko prosessissa lähteä liikkeelle tarpeista vai vahvuuksista. Erityisesti vahvuudet lähtökohtana sai kannatusta. Keski-Suomessa on vahvaa osaamista esimerkiksi lasten kehityksen ja kasvatuksen tukemisessa ja niihin liittyvissä palveluissa, alueellisessa ja kaupunkikohtaisessa lasten osallisuustyössä sekä lapsitutkimuksessa. Maakuntaan ollaan kaavailemassa osaamis- ja tukikeskusta, johon koottaisiin erityisosaamista lastensuojelun, lastenpsykologian, lastenneurologian ja oppimisvaikeuksien osalta. Keski-Suomessa kuntien väliset suhteet ovat hyvät, mikä mahdollistaa yhteistyön. On hyvä tunnistaa muiden vahvuuksia (hyvät mallit mm. Imatralta ja Raisiosta) ja miettiä, mikä voisi olla Keski-Suomen "Imatra". Yhteisiä vahvuuksia Keski-Suomesta löytyy, myös pienuus voi olla vahvuus. Mottona voisi olla "Kaikki uusi tulee Jyväskylästä/Keski-Suomesta".

Toimeenpanoon liittyen korostettiin erityisesti prosessin merkitystä. Nähtiin tärkeänä, että asialle on jokaisen omakohtainen, mutta myös yhteinen motivaatio. Toimeenpanon kannalta on tärkeää mm. hahmottaa indikaattoreita lasten kokemusten, käsitysten ja hyvinvoinnin tilan selvittämiseksi – näitä ei välttämättä ole vielä edes olemassa. On hyvä pohtia, miten Keski-Suomen strategia voisi olla suhteessa käynnissä olevaan SOTE-uudistukseen ja LAPE-muutosohjelmaan tai Lastensuojelun Keskusliiton tekemään strategiaan. Voisiko sen pohjana olla valtakunnalliset tavoitteet, mutta strategiassa korostettaisiin Keski-Suomen erityisiä tavoitteita? Voisiko strategia sisältää esimerkiksi maakunnallisen opetussuunnitelman toteuttamisen, mikä helpottaisi pienten kuntien työtä? Tärkeinä näkökulmina pidettiin ennaltaehkäisyä, haavoittuvassa asemassa olevien lasten hyvinvointia, moniammatillisuutta ja -tieteisyyttä, tiedon hyödyntämistä päätöksenteossa sekä lapsen oikeuksia ja lasten osallisuutta. Strategia ei saa jäädä pelkäksi paperiksi, vaan sen on mentävä käytäntöön. Olennaista on, että strategiasta ei tule riesa, vaan siitä on hyötyä käytännössä.

Puheenvuoroissa ja keskustelussa tuotiin esille kansainvälisen kentän merkitys. Tarvitaan arviota kansainvälisestä kentästä, johon Jyväskylää ja Keski-Suomea voidaan asemoida. Kansainväliseltä kentältä voidaan löytää hyviä malleja ja ratkaisuja, joista voidaan ottaa oppia. Esimerkiksi Ranskassa lasten parlamenttitoiminta on hyvin aktiivista ja Sveitsissä järjestetään joka kesä lasten osallistumista tukeva foorumi. Verkostoituminen on tärkeää kansainvälisesti, jotta emme jää hyvien ideoidemme kanssa eristyksiin. Alueellisesti voitaisiin tuoda esille myös sellaisia asioita, joita Suomi ei kansallisesti ole nostamassa esille (esim. Ekapeli ja muut vientimahdollisuudet). Käytännössä voitaisiin aloittaa nettisivujen kehittämisestä: Jyväskylään olisi saatava kunnollinen, englanninkielinen nettisivu, johon koottaisiin toimijat ja heidän missionsa.

Tutkimuksen ja käytännön välinen suhde tuli puheenvuoroissa ja keskusteluissa esille. Keskeinen kysymys on, miten tätä yhtälöä saataisiin lujitettua? Tarvittaisiin enemmän soveltuvaa tietoa kuntiin ja erityisesti kuntien luottamushenkilöille. Tutkimustieto luo varmuutta sille, että ollaan tekemässä oikeita asioita. Tärkeää on, että strategian toteuttamisprosessissakin on mukana ihmisiä monilta eri aloilta, tutkimuksesta ja käytännöstä. Esimerkiksi opiskelijat voitaisiin nähdä resurssina kuntien työssä (mm.

tutkielmat). Olennaista on myös jalkauttaa olemassa olevaa tietoa (esim. Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän kaupungin järjestämä Lapsuuden laatu -luentosarja).

Osallistujat

Raili Haaki, johtaja, Keski-Suomen sosiaalialan kehittämiskeskus
Minna Hakkarainen, tiedottaja, Jyväskylän kaupunki
Marja Heikkilä, hankepäällikkö, Keski-Suomen SOTE 2020 -hanke
Anne Hujala, ylitarkastaja, lapsiasiavaltuutetun toimisto
Timo Koivisto, Jyväskylän kaupunginjohtaja
Mirca Kukkasniemi, hiippakuntasihteeri, Lapuan hiippakunta, Suomen ev. lut. kirkko
Juha-Matti Latvala, toiminnanjohtaja, Niilo Mäki Instituutti
Päivi Norvapalo, ohjaava opettaja, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
Lea Pulkkinen, puheenjohtaja, Haukkalan säätiö
Tytti Solankallio-Vahteri, hyvinvointikoordinaattori, Jyväskylän kaupunki
Eeva-Liisa Tilkanen, toiminnanjohtaja, Nuorten Keski-Suomi ry
Pirjo Tuosa, strategia- ja kehittämispäällikkö, Jyväskylän kaupunki
Anu Huovinen, aluejohtaja, Pelastakaa Lapset ry
Mari Vuorisalo, tutkija, Lapset, nuoret ja kasvamisen ympäristöt -osaamiskeskittymä LaNka
Puheenjohtaja Tuomas Kurttila, lapsiasiavaltuutettu
Sihteeri Terhi Tuukkanen, ylitarkastaja, lapsiasiavaltuutetun toimisto

Aiheeseen liittyvää materiaalia

THL:n Sotkanet-tilasto- ja indikaattoripankki: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>.

Lastensuojelun Keskusliiton strategia 2014–2018: https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lapsi2018_strategia.pdf.

Haukkalan säätiön julkaisema selvitys lasten ja perheiden palveluverkosta Jyväskylässä: <https://haukkalansaatio.files.wordpress.com/2014/09/lasten-ja-perheiden-palveluverkko-jyvc3a4skylc3a4ssc3a4.pdf>.

Suunnitelma Keski-Suomen tulevista SOTE-kehittämiskeskenteistä: <http://koskeverkko.fi/keski-suomen-maakunnan-sosiaali-ja-terveydenhuollon-kehittamistoiminnan-uudesta-rakenteesta-on-valmistunut-suunnitelma/#more-2989>.